

MEMO / 5 mei 2015

Kindvriendelijke rechtssystemen: vooruitzichten en ervaringen van beroepsbeoefenaars

1. Waarom werd het onderzoek uitgevoerd?

Dit onderzoek van het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten ondersteunt de door de Europese Commissie in 2011 vastgestelde [EU-Agenda voor de rechten van het kind](#). In de agenda wordt gewezen op de noodzaak om het rechtssysteem kindvriendelijker te maken. De agenda behandelt ook beschermingsmechanismen voor kinderen vervat in de slachtofferrichtlijn van de EU, die alle Europese lidstaten in november 2015 in nationaal recht moeten hebben omgezet.

2. Wat behelst het onderzoek?

Het onderzoek verschaft een uitvoering beeld van de situatie van kinderen tot 18 jaar die bij civiele of strafprocedures betrokken zijn als slachtoffer, getuige of partij.

Gekeken wordt naar de behandeling van kinderen in bestaande nationale kaders en beleidsvormen. Het onderzoek is een aanvulling op het [werk van de Europese Commissie](#) met betrekking tot de statistische gegevens en nationale rechtskaders en beleidsvormen die er momenteel zijn.

In het kader van het onderzoek werden beroepsbeoefenaars tijdens individuele en groeps vraaggesprekken ondervraagd over praktijken, ervaringen, beoordelingen en voorstellen voor verbeteringen wat betreft de manier waarop kinderen – in de praktijk – aan gerechtelijke procedures deelnemen: vanaf welke leeftijd, met welke vorm van ondersteuning, waar vinden de verhoren plaats, hoe worden beroepsbeoefenaars opgeleid, enzovoorts.

Dit eerste FRA-rapport verzamelt de ervaringen, beleving en meningen van beroepsbeoefenaars die werken met kinderen in civiele en strafprocedures, om bestaande praktijken en procedures, voor verbetering vatbare terreinen en veelbelovende praktijken vast te stellen. In een tweede rapport zal worden gerapporteerd over de ervaringen van kinderen. Dit rapport wordt in 2016 gepubliceerd.

De vragen werden onderverdeeld naar voorname thematische gebieden, op basis van de Richtsnoeren van de Raad van Europa voor kindvriendelijke rechtssystemen, waarin wordt ingegaan op het recht om te worden gehoord, het recht op informatie, het recht op bescherming en privacy, het recht op non-discriminatie en het beginsel van de belangen van het kind en andere belangrijke kwesties, zoals opleiding en multidisciplinaire samenwerking van beroepsbeoefenaars.

De precieze vragen zijn opgenomen in de bijlagen bij het hoofdrapport.

3. Hoe werd het onderzoek uitgevoerd?

De voorname thematische gebieden werden gekozen na overleg met deskundigen en belanghebbenden en volgens de grondbeginselen en voornaamste elementen van de [Richtsnoeren van de Raad van Europa](#) voor kindvriendelijke rechtssystemen.

De gegevens werden verzameld via persoonlijke vraaggesprekken, bureau-onderzoek en focusgroepsdiscussies met beroepsbeoefenaars die met kinderen werken vóór, tijdens en na gerechtelijke procedures. In totaal werden 570 rechters, officieren van justitie, advocaten, rechtbankmedewerkers, psychologen, maatschappelijk werkers, tolken en politiefunctionarissen uit tien lidstaten van de EU (Bulgarije, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Kroatië, Polen, Roemenië, Spanje en het Verenigd Koninkrijk) ondervraagd in de periode juli 2012 – december 2012. De persoonlijke gesprekken duurden 45 tot 90 minuten. De focusgroepsdiscussies duurden anderhalf tot tweeënhalf uur.

Bijzonderheden over de methodologie en informatie over de doelgroepen, steekproeven, interviewschema's, enzovoorts, zijn te vinden in de bijlagen bij het rapport en online. Hier vindt men ook verwijzingen naar specifieke nationale wetgeving tot het eerste kwartaal van 2014, een overzicht van nationale beleidsmaatregelen en meer leesmateriaal.

4. Wat doen landen om rechtssystemen kindvriendelijker te maken?

Het FRA heeft in de landen van het onderzoek diverse veelbelovende praktijken geïdentificeerd, zoals:

- De kindvriendelijke verhoorruiden in **Estse** politiebureaus zijn uitgerust met anatomische poppen die aan- en uitgekled kunnen worden om gevallen van seksueel misbruik te bespreken, een middel dat in enkele landen wordt gebruikt om het voor kinderen gemakkelijker te maken zaken mee te delen tijdens verhoren. In **Finland** maken maatschappelijk werkers vaak gebruik van 'teddybeerkaarten' om kinderen te helpen hun emoties onder woorden te brengen.
- In **Frankrijk** zijn in diverse steden contactpunten opgericht waar kinderen bij gespecialiseerde advocaten terecht kunnen voor informatie over hun rechten en advies en ondersteuning betreffende civielrechtelijke of strafrechtelijke aangelegenheden. De gesprekken zijn kosteloos en vertrouwelijk. Deze contactpunten bieden vaak een vorm van open spreekuur, naast speciale hulplijnen en voorlichtingssessies op scholen.
- In **Polen** worden kinderen jonger dan 15 jaar ondervraagd in 'blauwe kamers', uitgerust met speelgoed, kindvriendelijk meubilair en eenrichtingsspiegels voor het voeren van vraaggesprekken zonder dat alle relevante actoren in dezelfde ruimte als het kind aanwezig hoeven te zijn.
- In het **Verenigd Koninkrijk** hebben kinderen toegang tot materiaal dat aangeeft wat het betekent om te spreken in een rechtbanksituatie. De boekjes zijn afgestemd op verschillende leeftijdsgroepen en gebruiken aan de leeftijd aangepaste taal,

puzzels, spelletjes, enzovoorts. Deze boekjes zijn verder in verschillende talen verkrijgbaar, zodat zij ook door migrantenkinderen kunnen worden gelezen.

5. Hoe representatief zijn de bevindingen?

Het FRA zorgde voor een uniforme aanpak bij de steekproefneming, de selectie van respondenten en de vragen voor de gesprekken en focusgroepsdiscussies, alsook bij de gegevensverzameling. Om de vergelijkende analyse in de lidstaten te vergemakkelijken, ontwikkelde het FRA verder een 'rapportagemodel' voor alle vraaggesprekken en focusgroepsdiscussies. De voornaamste nationale wetgeving en beleidsontwikkelingen tot het eerste kwartaal van 2014 werden eveneens betrokken om de meest nauwkeurige en recente informatie en analyse aan te bieden.

De belangrijkste bevindingen kunnen ook als richtsnoer dienen voor lidstaten die niet in dit onderzoek zijn opgenomen.

6. Hoe werden de tien EU-lidstaten geselecteerd?

De tien EU-lidstaten werden uitgekozen, omdat zij een goede afspiegeling vormen van de verschillende rechtsstelsels en uiteenlopende praktijken met betrekking tot de rol kinderen in rechtssystemen in de EU.

Deze selectie werd gemaakt aan de hand van diverse criteria: geografische spreiding, verschillende rechtsstelsels, bevolkingsgrootte, nationale verschillen, veelbelovende praktijken, alsook het ontbreken van goede praktijken.

7. Hoeveel kinderen zijn betrokken bij civiele en strafprocedures in de EU?

Het is niet mogelijk het precieze aantal kinderen betrokken bij civiele en strafprocedures in de EU vast te stellen wegens aanzienlijke gegevenshiaten in de lidstaten.

Eurostat schat dat 19 % van de EU-bevolking jonger is dan 18. Dit komt overeen met 95 miljoen kinderen.

Uit de gegevens van de Europese Commissie betreffende elf lidstaten met een gecombineerde bevolking van 20 miljoen kinderen blijkt dat in 2010 74 000 kinderen slachtoffer werden van een misdrijf en dat 495 000 kinderen te maken kregen met een scheiding van hun ouders. Dit betekent dat bij een geraamde bevolking van 95 miljoen kinderen in de EU28 jaarlijks circa 2 500 000 kinderen mogelijk gerechtelijke procedures doorlopen in de EU.

8. Welk vervolg zal het FRA geven aan de onderzoeksresultaten?

Het FRA zal het gebruik van de onderzoeksresultaten voor beleidswijzigingen bevorderen. Dit zal worden bewerkstelligd met andere instellingen, zoals de Europese Commissie, het Europees Parlement en de Raad van Europa. Het FRA zal ook nauw samenwerken met de lidstaten en met maatschappelijke organisaties.

Voor meer informatie:

het werk van het FRA op het gebied van de rechten van kinderen is te vinden op de [website van het FRA](#) en in het perspakket kindvriendelijke rechtssystemen.

U kunt ook contact opnemen met het mediateam van FRA:

e-mail: media@fra.europa.eu / tel.: +43 1 58030-642